

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СФЕРІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ПСИХОЛОГО-КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТИ

В сучасних умовах трансформаційних змін в суспільстві використання штучного інтелекту (ШІ) знаходить дедалі ширше застосування у різноманітних сферах людської діяльності, включаючи психолого-корекційну роботу та інклюзивну освіту. Ці напрями потребують глибокого розуміння потреб кожної окремої особистості, що робить їх ідеальним полем для використання сучасних технологій. Завдяки адаптивним алгоритмам, персоналізації та аналізу великих обсягів даних, ШІ пропонує інноваційні рішення для забезпечення ефективності освітніх і терапевтичних процесів. У психолого-корекційній роботі ШІ допомагає фізіотерапевтам, психотерапевтам і психологам розробляти індивідуалізовані програми підтримки [3, 5]. Наприклад, спеціальні програми й застосунки можуть аналізувати поведінкові дані клієнтів, проводити тестування й надавати рекомендації, що відповідають їхнім унікальним потребам. Такі системи, як віртуальні помічники чи чат-боти, можуть виконувати роль першої ланки підтримки, надаючи користувачам емоційну підтримку, нагадуючи про техніки релаксації чи рекомендувавши вправи для зниження стресу.

Одним із ключових аспектів використання ШІ є його здатність до обробки великих обсягів даних у режимі реального часу [4, 6]. Наприклад, під час діагностування когнітивних розладів, таких як дислексія, затримка розвитку, дефіцит уваги чи аутизм, штучний інтелект може аналізувати відеозаписи, аудіодані чи текстові матеріали, виявляючи певні патерни, які можуть бути важкими для розпізнання людським оком. Це дозволяє фахівцям швидко отримувати точні й об'єктивні результати, які можуть стати основою для подальшої роботи.

В інклюзивній освіті ШІ відкриває нові можливості для учнів з особливими освітніми потребами. Адаптивні освітні платформи використовують алгоритми машинного навчання для створення персоналізованих планів навчання. Наприклад, платформи можуть автоматично підлаштовувати складність завдань, вибирати

підходящий формат подачі матеріалу чи створювати спеціалізовані навчальні ресурси для дітей із порушеннями зору або слуху. Завдяки цьому кожен учень отримує можливість навчатися у власному темпі та з урахуванням своїх особливостей.

Іншим важливим напрямом є застосування технологій доповненої та віртуальної реальності (AR і VR), інтегрованих із ШІ. Ці технології створюють інтерактивні середовища, які сприяють розвитку соціальних навичок, комунікації та когнітивних здібностей. Наприклад, діти з аутизмом можуть тренувати взаємодію у змодельованих соціальних ситуаціях, таких як знайомство з новими людьми чи розв'язання конфліктів, у безпечному й контрольованому середовищі. Крім того, технології AR/VR можуть використовуватися для розвитку моторних навичок або вивчення складних абстрактних концепцій через візуалізацію.

Штучний інтелект також допомагає вчителям, асистентам і психологам моніторити прогрес учнів і клієнтів. Системи аналізу даних можуть автоматично збирати інформацію про виконання завдань, відвідуваність, залученість у навчальний процес чи емоційний стан учня. Це дозволяє фахівцям оперативно реагувати на зміни, вносити корективи до програм чи проводити додаткові консультації. Крім того, важливо зазначити, що ШІ може сприяти створенню глобальних мереж підтримки для обміну досвідом і знаннями між фахівцями. Онлайн-платформи, інтегровані з інтелектуальними алгоритмами, дозволяють психологам і педагогам обговорювати успішні кейси, аналізувати дані з різних куточків світу та спільно розробляти нові підходи до роботи. Це може сприяти не лише підвищенню кваліфікації спеціалістів, але й формуванню більш гармонійного міжнародного підходу до вирішення проблем інклюзії. Окрім цього, такі платформи можуть слугувати середовищем для тестування інноваційних методик і технологій, створюючи умови для їхнього удосконалення [2, 5]. Важливо також забезпечити інструменти для автоматичного перекладу й адаптації контенту для користувачів із різних країн, що розширює доступ до передових рішень і знань. Таким чином, штучний інтелект стимулює глобальну співпрацю, сприяючи розвитку як локальних, так і міжнародних ініціатив в освіті та психології.

Окремо варто згадати про етичні виклики, які виникають при впровадженні ШІ. Захист персональних даних, забезпечення конфіденційності та уникнення дискримінації залишаються пріоритетними завданнями. Наприклад, алгоритми ШІ повинні бути прозорими й підзвітними, щоб уникнути упередженості чи

неправильного використання даних. Крім того, важливо забезпечити доступ до технологій усім учасникам освітнього процесу, щоб уникнути цифрової нерівності. Додатково варто звернути увагу на необхідність підготовки фахівців до роботи з ШІ. Впровадження цих технологій вимагає не лише технічних знань, але й розуміння психологічних, педагогічних та етичних аспектів [1]. Наприклад, учителі, фізіотерапевти та психологи повинні вміти інтерпретувати результати, які надають алгоритми ШІ, і пояснювати їх дітям, батькам чи клієнтам у доступний спосіб. Тому важливо розробляти програми навчання для освітян та спеціалістів, які працюють у сфері психолого-корекційної роботи.

Попри ці виклики, переваги використання ШІ у психолого-корекційній роботі та інклюзивній освіті очевидні. Штучний інтелект допомагає автоматизувати рутинні завдання, зменшити навантаження на фахівців і забезпечити індивідуальний підхід до кожної дитини чи клієнта. Завдяки цьому фахівці можуть зосередитися на більш творчих і стратегічних аспектах своєї роботи, що сприяє підвищенню її ефективності.

Крім того, важливо зазначити, що ШІ може сприяти створенню глобальних мереж підтримки для обміну досвідом і знаннями між фахівцями. Онлайн-платформи, інтегровані з інтелектуальними алгоритмами, дозволяють психологам і педагогам обговорювати успішні кейси, аналізувати дані з різних куточків світу та спільно розробляти нові підходи до роботи. Це може сприяти не лише підвищенню кваліфікації спеціалістів, але й формуванню більш гармонійного міжнародного підходу до вирішення проблем інклюзії.

Особливу увагу слід приділити використанню мови в технологіях ШІ. Лінгвістичні моделі здатні створювати спеціалізовані навчальні матеріали різними мовами, що робить освіту доступною для багатонаціональних груп учнів. Наприклад, діти з мігрантських родин можуть отримати допомогу у вивченні мови країни перебування через інтерактивні програми, які враховують їхній поточний рівень знань та індивідуальний стиль навчання.

Таким чином, штучний інтелект стає потужним інструментом у психолого-корекційній роботі та сфері інклюзивної освіти. Його впровадження дозволяє створити більш доступне, персоналізоване й ефективне середовище для навчання й розвитку, забезпечуючи кожному можливість реалізувати свій потенціал незалежно від особливостей чи обмежень.

Література:

1. Бастун Н. А. Дислексія як освітня та історико-культурна проблема. *Культуротвірна функція психологічної науки* : монографія / за ред. Г. О. Балла. Київ-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. С. 67–73.
2. Зимівець Н. В. Неперервна освіта як фактор підвищення професійної компетентності фахівців з освіти дітей з ООП. *Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 9 листопада 2023 р. / за ред. Т. О. Докучиної, відп. секретар О. І. Дмитрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 104–105.
3. Озарчук А. Використання штучного інтелекту у навчанні здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. *Нова педагогічна думка*. 2024. Том 119, № 3. Режим доступу: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-119-3-38-43>
4. Штучний інтелект та інклюзивна освіта. Спекулятивне майбутнє та нові практики. Artificial Intelligence and Inclusive Education: Speculative Futures and Emerging Practices. SpringerLink <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-13-8161-4>
5. Nils J. Nilsson. The Quest for Artificial Intelligence. – 1. Cambridge University Press, 2009. 578 p. ISBN 978-0521116398. (англ.)
6. Stuart J. Russell, Peter Norvig. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – 3. – Pearson, 2015. ISBN 978-9332543515. (англ.)